

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.07.2008, sp. zn. 25 Cdo 769/2006, ECLI:CZ:NS:2008:25.CDO.769.2006.1

Číslo: 55/2009

Právní věta: Odpovědnost provozovatele za škodu způsobenou na lesních porostech vypouštěním škodlivých látek do ovzduší není vyloučena tím, že provozovatel plní povinnosti plynoucí z předpisů o ochraně ovzduší, včetně placení poplatků za znečišťování ovzduší.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.07.2008

Spisová značka: 25 Cdo 769/2006

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 1 odst. 1 písm. c) předpisu č. 309/1991Sb.
§ 106 předpisu č. 40/1964Sb.
§ 17 odst. 1 písm. c) předpisu č. 309/1991Sb.
§ 237 odst. 1 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 420a předpisu č. 40/1964Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d Plzeň - město rozsudkem ze dne 30. 6. 2005 uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 218 260 Kč s 6,5% úrokem z prodlení ročně od 8. 3. 2002 do zaplacení, ohledně částky 573 421 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze zjištění, že žalovaná společnost v době od 1. 1. 1999 do 31. 12. 1999 v souvislosti se svou podnikatelskou činností exhalovala látky toxicky působící na lesní porosty a lesní půdu (SO₂ a NO_x) a v důsledku působení těchto emisí vznikla škoda na lesních porostech na území ČR. Soud dovodil objektivní odpovědnost žalované za poškození lesního fondu podle ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve vazbě na ustanovení § 420a obč. zák. Vycházejí ze znaleckého posudku Ing. P. A., CSc., znaleckého posudku RNDr. P. H. a jeho rozptylové studie a rozptylové studie Českého hydrometeorologického ústavu shledal existenci příčinné souvislosti mezi emisí škodlivin žalovanou a škodami na lesních porostech. Dále uvedl, že přesné stanovení výše škody není možné s ohledem na rozlohu lesního fondu, další vlivy působící na lesní porosty (jako vodíkové ionty, silnice I. třídy atd.) a s ohledem na současnou úroveň vědeckého poznání, a proto je určení konkrétní výše škody postupem podle § 136 o. s. ř. za použití znaleckého posudku Ing. P. A., CSc., jediným možným řešením. Podle soudu prvního stupně byl tedy dostatečně prokázán vznik škody i její výše, zatímco žalovaná se naopak odpovědnosti za

škodu nezprostila, když neprokázala, že by škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného - žalobce; veřejnoprávní povinnost žalované platit správní poplatky za produkci znečišťujících látek nevylučuje možnost požadovat náhradu škody podle občanského zákoníku. Námitku promlčení vznesenou žalovanou shledal nedůvodnou, neboť škodu za rok 1999 bylo možné zjistit a vyčíslit až po 31. 12. 1999 a jelikož byla žaloba podána 29. 11. 2001, dvouletá subjektivní promlčecí lhůta zůstala zachována.

K odvolání obou účastníků K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 16. 11. 2005 rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích ve věci samé a ve výrocích o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a mezi žalovanou a státem potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi žalobcem a státem a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se závěrem soudu prvního stupně o odpovědnosti žalované za škodu podle § 420a obč. zák. způsobenou vypouštěním škodlivých emisí do ovzduší i o výši škody určené na základě znaleckého posudku Ing. P. A., CSc., a postupem podle § 136 o. s. ř. při vědomí, že daná problematika je skutečně věcí znaleckého posouzení na základě rozptylových studií, jejichž jednoznačnost co do podílu a rozsahu do jisté míry zpochybňuje i část odborné veřejnosti. Na základě skutečností zjištěných soudem prvního stupně pak odvolací soud dovodil, že nárok žalobce není ve smyslu ustanovení § 100 a § 106 obč. zák. promlčen, a to s ohledem na uplatnění nároku a časový úsek, ve kterém k exhalacím došlo. Konečně podle odvolacího soudu není veřejnoprávní poplatek za znečištění ovzduší podle § 17 zákona č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami, resp. § 19 zákona č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší a o změně některých dalších zákonů, náhradou škody podle § 420a obč. zák., a proto soud prvního stupně postupoval správně, jestliže tyto platby žalované nezohlednil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) a ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci). Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v následujících otázkách. Namítá, že předmětné lesní porosty nejsou zahrnuty do práva hospodaření žalobce a nebyly mu pro vadu zřizovacích listin (rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o založení státního podniku ze dne 11. 12. 1991, rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o převedení části majetku státního podniku ze dne 30. 10. 1992, rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o přizpůsobení zakladatelské listiny státního podniku Lesy ČR ze dne 12. 8. 1997) nikdy do práva hospodaření státem svěřeny, a proto není dána aktivní věcná legitimace žalobce. Z toho vyplývá, že žalobcem tvrzená škoda nemohla vzniknout na „jeho“ majetku, neboť on žádný takový neeviduje; soudy obou stupňů měly při zjišťování aktivní věcné legitimace vyzvat žalobce k prokázání rozhodných skutečností a zkoumat zejména to, zda jeho majetek zahrnuje i lesní porosty, o kterých tvrdí, že jsou činností žalované poškozovány v období za rok 1999, a zda tento majetek je, resp. byl v roce 1999, ve vlastnictví státu. Dovolatelka má za to, že požadovaný nárok na náhradu škody je částečně promlčen, a to v rozsahu tvrzené škody vzniklé za období od 1. 1. 1991 do 28. 11. 1991 (dne předcházejícího podání žaloby), neboť žalobce se o jím tvrzené škodě mohl a měl dovídat průběžně při řádném výkonu své činnosti v průběhu celého roku 1999, a proto není správný a ani ústavně konformní (tvrdí nesprávné použití vyhlášky Ministerstva zemědělství ČR č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, místo příslušných ustanovení občanského zákoníku o počátku běhu promlčecí doby) závěr soudů obou stupňů, že zjištění a vyčíslení škody bylo možné až po 31. 12. 1999 (poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. [25 Cdo 2749/2004](#)). Považuje uplatněný nárok na náhradu škody za předčasný a cituje Rozptylovou studii RNDr. J. B., v níž se uvádí, že znečišťující látky se procesem depozice dostávají do půdy, kde působí celou řadu let, a proto vodíkovým iontům emitovaným v určitém roce nelze přisoudit vznik škod zjištěných a uplatňovaných v tomtéž roce; není proto dána příčinná souvislost mezi případně vzniklou škodou na straně žalobce a provozní činností žalované (brojí proti argumentaci obsažené v rozhodnutích Nejvyššího soudu ČR, který v souladu s Pokyny MLVH ČSR

považuje za přiměřené období, v němž se působení škodlivých vlivů projevuje, období jednoho kalendářního roku). Dovolatelka dále tvrdí, že soudy obou stupňů se při rozhodování o výši náhrady škody, byť volnou úvahou podle § 136 o. s. ř., opřely o tvrzení znalce, který však při jejím stanovení zjevně použil nesprávný právní předpis, a to vyhlášku Ministerstva zemědělství ČR č. 55/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 289/1995 Sb. (lesní zákon), místo občanského zákoníku, neboť uvedenou vyhlášku lze při stanovení výše škody na lesních porostech použít výlučně v případě, kdy se jedná o škodu způsobenou v návaznosti na provádění výstavby nebo v souvislosti s prováděním výstavby ve smyslu § 21 odst. 2, 3 lesního zákona, což na daný případ nedopadá. Právní význam takto vypočtené výše škody na lesních porostech je podle dovolatelky „veškerý žádný“. Navíc bylo napadeným rozsudkem rozhodnuto de facto o podílu dovolatelky na náhradě celkové žalobcem tvrzené škody, aniž by tato celková škoda a její výše byla soudy v rámci nalézacího řízení zjištěna, resp. zjišťována, bez čehož však nelze rozhodovat o povinnosti k náhradě podílu na části škody, a to ani za použití ustanovení § 136 o. s. ř. Rovněž se soudy obou stupňů nevypořádaly s otázkou ostatních vlivů na lesní porosty (jakými jsou např. troposférický ozón, exhalace spalovacích motorů poháněných deriváty ropy, náhlé výkyvy klimatu, amoniak, fluorovodík, dálkový transport škodlivin ze zahraničních energetických a průmyslových podniků atd.), které je dle odborných studií prokazatelně poškozují, naopak postupovaly podle § 136 o. s. ř. a akceptovaly plnou výši náhrady škody stanovené znaleckým posudkem Ing. P. A., CSc., aniž by zohlednily námitky dovolatelky o existenci dalších negativních vlivů na stav lesních porostů doložených expertními studii. Dovolatelka je konečně přesvědčena, že rozhodnutím soudů obou stupňů bylo vlastně rozhodnuto o uložení povinnosti, kterou již řádně plní ve formě poplatků za znečišťování ovzduší podle zákona o ochraně ovzduší (tyto poplatky jsou de facto paušalizovanou náhradou škody vznikající v důsledku vypouštění škodlivých látek do ovzduší), a navíc plní i řadu dalších povinností, které jí ukládá právní řád České republiky v rámci komplexní úpravy ochrany ovzduší (investuje finanční prostředky do technologií snižujících škodlivost vypouštěných emisí, emituje toliko v rámci emisních limitů atd.), a proto ukládání povinnosti k náhradě škody nad rámec zákonem uložených a řádně plněných povinností je v rozporu s dobrými mravy, resp. možností odepření výkonu práva ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, se nejprve zabýval přípustností dovolání.

V první řadě je třeba zmínit, že žalovaná - jak sama uvedla - podává dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, „a to do všech jeho výroků“, aniž zřejmě rozlišila, že jeho součástí je i výrok, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby ohledně částky 573 421 Kč s příslušenstvím. K dovolání proti tomuto výroku ovšem není žalovaná subjektivně legitimována. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku totiž plyne, že dovolání může podat jen ta strana (účastník řízení), jíž nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popřípadě, jíž byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jejích právech, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Odvolací soud potvrzením uvedeného výroku nevyhověl odvolání žalobce a tím, že v tomto rozsahu byl žalobní požadavek na uložení povinnosti žalované zamítnut, nevznikla jí újma odstranitelná zrušením této části rozhodnutí.

Protože dovolání žalované v tomto rozsahu je podáno neoprávněnou osobou, Nejvyšší soud dovolání zčásti podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl.

Žalovaná současně podává dovolání proti výrokům, kterými bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení. Z ustanovení § 167 odst. 1 o. s. ř. vyplývá, že rozhodnutí o nákladech řízení má z pohledu formy rozhodnutí povahu usnesení, kterou neztrácí ani v případě, jestliže je přičleněno k rozhodnutí o věci samé, u něhož je stanovena forma rozsudku. Přípustnost dovolání proti napadenému výroku o nákladech odvolacího řízení je proto třeba zkoumat z hledisek zákonných ustanovení, která stanoví podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu (§ 237 až § 239 o. s. ř.). Přípustnost dovolání proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení podle hledisek uvedených v ustanoveních § 237, § 238 a § 238a o. s. ř. není dána, neboť se nejedná o rozhodnutí ve věci samé, a nevyplývá ani z ustanovení § 239 o. s. ř., protože nejde o případy v něm uvedené. Nejvyšší soud ČR proto dospěl k závěru, že dovolání proti výroku usnesení odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení není přípustné (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. [29 Odo 874/2001](#), které bylo uveřejněno pod č. 4 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003). Dovolání žalované proti těmto výrokům rozsudku odvolacího soudu bylo proto podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. rovněž odmítnuto.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/). Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalovaná dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, aniž by mu předcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu; přípustnost dovolání lze proto posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.). Při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může soud posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil, tedy jedine prostřednictvím dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., vše za předpokladu, že právě na tomto právním posouzení rozhodnutí odvolacího soudu skutečně spočívá.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. může spočívat v tom, že soud na správně zjištěný skutkový stav věci aplikoval nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Dovolatelka zásadní právní význam napadeného rozhodnutí vymezila v několika otázkách. První z

nich je problém věcné legitimace, která je považována za stav vyplývající z hmotného práva, přičemž případný nedostatek aktivní věcné legitimace znamená, že podle hmotněprávních předpisů není žalobce subjektem tvrzeného práva a jeho žaloba nemůže být proto úspěšná. Dovolatelka zpochybňuje závěr odvolacího soudu o aktivní věcné legitimaci žalobce ve sporu námitkou, že žalobcem označené lesní porosty nejsou vůbec zahrnuty do jeho práva hospodaření a nebyly mu nikdy pro vadu zřizovacích listin (rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o založení státního podniku ze dne 11. 12. 1991, rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o převedení části majetku státního podniku ze dne 30. 10. 1992, rozhodnutí Ministerstva zemědělství ČR o přizpůsobení zakladatelské listiny státního podniku Lesy ČR ze dne 12. 8. 1997) do práva hospodaření státem svěřeny.

Vzhledem k tomu, že žalobce v dané věci uplatnil nárok na náhradu škody, která mu vznikla na lesních porostech v celé ČR v roce 1999, je při posuzování tohoto nároku třeba vycházet z právních předpisů v té době platných, tj. ze zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění zákona č. 238/1999 Sb., a ze zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku.

Podle § 4 odst. 1 lesního zákona pokud jde o lesy ve vlastnictví státu (dále jen "státní lesy"), vztahují se práva a povinnosti vlastníka lesa podle tohoto zákona na právnickou osobu, které je svěřeno nakládání s těmito lesy, pokud tento zákon nestanoví jinak.

Podle výpisu z obchodního rejstříku, vedeného Krajským soudem v Hradci Králové, je žalobce státním podnikem, který byl založen Zakladací listinou Ministerstva zemědělství České republiky ze dne 11. 12. 1991 a jehož předmětem podnikání je mimo jiné výkon práv a povinností vlastníka lesa podle lesního zákona u lesů, které jsou ve vlastnictví státu a k nimž má podnik právo hospodaření, výkon práva hospodaření k lesům, které jsou ve vlastnictví státu, k nimž má státní podnik Lesy České republiky právo hospodaření, činnost odborného lesního hospodáře, výkon ochranné služby v lesích a další.

Podle § 2 odst. 1 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, podnik je právnickou osobou provozující podnikatelskou činnost s majetkem státu vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení k tomuto majetku má podnik právo hospodaření.

Otázka, zda je dána aktivní věcná legitimace žalobce (státního podniku) k uplatnění nároku na náhradu škody vzniklou na lesních porostech, již byla vyřešena v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. [25 Cdo 325/2002](#), publikovaném pod č. 46 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004, v němž bylo konstatováno, že státní podnik vykonávající právo hospodaření k lesům (s lesním národním majetkem) je aktivně věcně legitimován k uplatnění nároku na náhradu škody z imisí na lesním půdním fondu a na lesních porostech (§ 420a obč. zák.), a to dokonce i proti státu, který škodu způsobil. Jestliže pak dovolatelka tvrdí, že k předmětným lesním porostům nemá žalobce právo hospodaření, neboť tyto skutečnosti z obsahu zřizovacích listin nelze seznat, napadá rozsudek odvolacího soudu v otázce skutkových zjištění; námitka, že rozsudek odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (srov. ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.), však přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. založit nemůže.

Dovolatelka má dále za to, že požadovaný nárok na náhradu škody je částečně promlčen, a to v rozsahu tvrzené škody vzniklé za období od 1. 1. 1999 do 28. 11. 1999 (dne předcházejícího podání žaloby), neboť žalobce se o jím tvrzené škodě mohl a měl dovídat průběžně při řádném výkonu své činnosti v průběhu celého roku 1999 (poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. [25 Cdo 2749/2004](#)), a je rovněž předčasný, neboť vodíkovým iontům emitovaným v určitém roce nelze přisoudit vznik škod zjištěných a uplatňovaných v tomtéž roce, proto není dána příčinná souvislost

mezi případně existujícím nárokem žalobce na náhradu škody a provozní činností žalované.

Podle § 100 odst. 1 obč. zák. právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené (§ 101 až 110). K promlčení soud přihlédne jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.

Podle § 106 odst. 1 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle odstavce druhého tohoto ustanovení platí, že nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

Žalobce v posuzované věci uplatnil nárok na náhradu škody za poškození lesních porostů za kalendářní rok 1999 (jak mu to ukládají Pokyny MLVH ČSR pro výpočet náhrad za poškozování lesů ze dne 4. 6. 1986, uveřejněné ve Věstníku MLVH ČSR dne 1. 7. 1986, a rovněž i vyhláška č. 81/1996 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na produkčních funkcích lesa, a vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, z nichž vyplývá, že náhrady škod u chronického poškozování, např. imisemi, se vyčísľují a uplatňují vždy jen za uplynulý rok).

S názorem dovolatelky, že běh subjektivní promlčecí doby započal již na počátku roku 1999, neboť žalobce se o jím tvrzené škodě mohl a měl dovídat průběžně při řádném výkonu své činnosti v průběhu celého kalendářního roku 1999, nelze souhlasit. Pro počátek běhu dvouleté subjektivní lhůty k uplatnění práva na náhradu škody je totiž rozhodné, kdy se poškozený dozví o již vzniklé škodě (nikoliv tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. Při posuzování otázky, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě (nikoliv z jeho předpokládané vědomosti o této škodě). Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozvěděl o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčísľit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu. Znalost poškozeného o osobě škůdce se váže k okamžiku, kdy obdržel informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek, která konkrétní osoba je za škodu odpovědná (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27. 9. 1974, sp. zn. [2 Cz 19/74](#), publikovaný pod č. 38 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1975, obdobně stanovisko Nejvyššího soudu SSR ze dne 23. 11. 1983, č. j. [Cpj 10/83](#), publikované pod č. 3 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1984, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 4. 2002, sp. zn. [33 Odo 477/2001](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 1168, rozsudek Nejvyššího soud ČR ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. [25 Cdo 61/2003](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 2445).

Odvolačtí soud při svém závěru o běhu subjektivní promlčecí lhůty ve smyslu ustanovení § 106 odst. 1, odst. 2 obč. zák. z výše uvedených hledisek vycházel. K imisím sice začalo v kalendářním roce 1999 docházet od 1. 1. 1999 (docházelo k nim samozřejmě i dříve), avšak toho dne ještě škoda na lesních porostech nevznikla, neboť působení emisí se projeví až po určité době. Protože k poškozování lesních porostů imisemi dochází již řadu let a má dlouhodobé dopady, nelze i s ohledem na vědecké poznatky o působení exhalací na lesní porosty považovat za událost, z níž škoda opakovaným chronickým poškozováním lesních porostů imisemi vznikla, každodenní působení exhalací na lesní porosty, nýbrž výsledek tohoto působení za určitý časový úsek, v němž se projevilo. Vzhledem k technickým možnostem při zjišťování jejich následků a stanovení jejich rozsahu lze proto za přiměřené a optimální období, v němž se působení škodlivých vlivů exhalací na lesních porostech projevilo, považovat - v souladu s Pokyny MLVH ČSR pro výpočet náhrad za poškozování lesů ze dne 4. 6. 1986, uveřejněné ve Věstníku MLVH ČSR dne 1. 7. 1986 - období jednoho kalendářního roku; stejnou úpravu v tomto směru obsahují i pozdější právní předpisy o výpočtu náhrad za poškozování lesů (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. [25 Cdo 325/2002](#), publikované

pod č. 46 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004). Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 2749/2004](#), na něž v této souvislosti dovolatelka poukazuje, na daný skutkový ani právní stav nedopadá, neboť řeší otázku vzniku ušlého zisku ve formě nižšího výnosu zemědělské plodiny způsobeného působením škodlivých vlivů, nikoli promlčení nároku na náhradu skutečné škody na lesních porostech.

Byla-li tedy v daném případě žaloba, již byl nárok na náhradu škody na lesních porostech za rok 1999 uplatněn, podána dne 29. 11. 2001, stalo se tak před uplynutím dvouleté subjektivní promlčecí doby; nárok proto promlčen není a nelze jej považovat ani za předčasný.

Dovolatelka se rovněž mylí, tvrdí-li, že soudy obou stupňů rozhodly o její povinnosti k náhradě části škody, aniž by celková škoda a její výše byla soudy v rámci nalézacího řízení zjištěna, resp. zjišťována, což však ani za použití ustanovení § 136 o. s. ř. nelze. Předmět řízení vymezil žalobce svou žalobou jako nárok na náhradu škody ve výši 791 681 Kč s příslušenstvím. Soudy obou stupňů po provedeném dokazování a zjištění skutkového stavu dospěly k závěru, že žalovaná nese objektivní odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností podle § 420a obč. zák. ve výši 218 260 Kč; tato částka tedy nepředstavuje jen část imaginární celkové škody způsobené provozní činností dovolatelky, jak sama tvrdí, nýbrž je škodou jako takovou, jejíž výše vzešla z procesu dokazování před soudy v nalézacím řízení.

Námítky dovolatelky (že se soudy obou stupňů při rozhodování o náhradě škody a její výši, byť volnou úvahou podle § 136 o. s. ř., opřely o závěry znalce Ing. P. A., CSc., který při zpracovávání znaleckého posudku použil nesprávný právní předpis, a to vyhlášku Ministerstva zemědělství ČR č. 55/1999 Sb., kterou se provádí zákon č. 289/1995 Sb. /lesní zákon/, místo občanského zákoníku, neboť lze uvedenou vyhlášku při stanovení výše škody na lesních porostech použít výlučně v případě, kdy se jedná o škodu způsobenou v návaznosti na provádění výstavby nebo v souvislosti s prováděním výstavby ve smyslu § 21 odst. 2, 3 lesního zákona, což na daný případ nedopadá, a že se nevypořádaly s otázkou ostatních škodlivých vlivů na lesní porosty) pak - vyjma výhrady proti nesprávné aplikaci shora uvedené vyhlášky znalcem - nesměřují proti správnosti právního posouzení věci, nýbrž se jedná o námitku týkající se správnosti provedených důkazů a jejich hodnocení a správnosti zjištěného skutkového stavu věci, tedy o dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., který však přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. - jak shora uvedeno - založit nemůže.

Podle § 21 odst. 1 lesního zákona právnické a fyzické osoby, které při své činnosti používají nebo produkují látky poškozující les a les ohrozí nebo poškodí, jsou povinny provádět opatření k zabránění nebo zmírnění jejich škodlivých následků. Podle odstavce 2 dojde-li v návaznosti na provádění výstavby k přerušení souvislosti ucelených lesních částí, lesních cest nebo jiných objektů a zařízení sloužících hospodaření v lese, je ten, kdo je způsobil, povinen osobě, které tím vznikla újma, nahradit i zvýšené provozní náklady, které jí tím vznikly. Ustanovení o ekologické újmě podle zvláštních předpisů nejsou tím dotčena. Podle odstavce 3 za lesní porost smýcený v souvislosti s prováděním výstavby je investor povinen zaplatit to, čeho by vlastník lesa při řádném hospodaření dosáhl, kdyby nedošlo k předčasnému smýcení lesního porostu, a to po odečtení částky, kterou případně získal za dříví z likvidovaného lesního porostu. Podle odstavce 4 Ministerstvo v dohodě s Ministerstvem financí stanoví právním předpisem způsob výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.

Z gramatického i logického výkladu tohoto ustanovení lze dovodit, že odstavec 4 tohoto ustanovení, obsahující zmocnění výkonné moci stanovit podzákonnou právní normou způsob výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích, se vztahuje na všechny tři skutkové podstaty poškozování lesa obsažené v odstavcích 1 - 3 tohoto ustanovení. I když odstavec 1 tohoto ustanovení směřuje především k uložení preventivních opatření k zabránění vzniku škod a následných opatření ke zmírnění již vzniklých škodlivých následků, nebrání tato dikce tomu, aby i pro účely odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností (vypouštěním škodlivých exhalací) na lesních porostech stanovil

podzákoný předpis bližší pravidla způsobu výpočtu náhrady škod. Znalec Ing. P. A., CSc., tedy nepochybil, použil-li tuto normu pro výpočet výše škody na předmětných lesních porostech žalobce, a nepochybily ani soudy obou stupňů, když ze závěrů jeho znaleckého posudku při zjišťování skutkového stavu a zkoumání podmínek odpovědnosti žalované za škodu vycházely.

V této souvislosti je třeba říci, že při rozhodování o výši škody vyšel odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) ze závěrů znaleckého posudku Ing. P. A., CSc., znaleckého posudku RNDr. P. H. a jeho rozptylové studie a rozptylové studie Českého hydrometeorologického ústavu a s přihlédnutím k výsledkům provedeného dokazování přiznal žalobci náhradu škody ve výši odpovídající účasti provozní činnosti žalované na výsledné škodě způsobené více škůdci, jak ji stanovil znalec na základě matematického modelu. Znalcem použitá metoda opírající se o rozptylovou studii při výpočtu škody je přitom standardním řešením odpovídajícím tomu, že k poškozování lesních porostů imisemi dochází již mnoho let dlouhodobou činností velkého počtu zdrojů exhalací a že rozptylování škodlivin do lesních porostů ovlivňuje celá řada faktorů, které se promítají do intenzity a rozložení výsledného působení škodlivin. Zároveň nelze za událost, z níž škoda opakovaným poškozováním lesních porostů exhalacemi vznikla, považovat každodenní působení exhalací na lesní porosty, nýbrž výsledek tohoto působení, který se v určitém časovém úseku projevil. Proto se rozsah škod určoval - v souladu s Pokyny MLVH ČSR pro výpočet náhrad za poškozování lesů ze dne 4. 6. 1986, uveřejněnými ve Věstníku MLVH ČSR dne 1. 7. 1986 - za období jednoho kalendářního roku; stejnou úpravu v tomto směru ostatně obsahují i pozdější právní předpisy o výpočtu náhrad za poškozování lesů, a to vyhláška č. 81/1996 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na produkčních funkcích lesa, a vyhláška č. 55/1999 Sb., o způsobu výpočtu výše újmy nebo škody způsobené na lesích.

Z uvedeného je zřejmé, že popsáný způsob zjištění výše škody vzhledem k současné úrovni vědeckých poznatků o působení exhalací na lesní porosty a technických možností jejich vyčíslení je nutno považovat za způsob dosud nejpřesnější, který splňuje požadavky na zjištění výše škody ve smyslu ustanovení § 442 odst. 1 obč. zák. (srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. [25 Cdo 325/2002](#), publikovaný pod č. 46 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2004, a rozsudek téhož soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. [25 Cdo 62/2000](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 13, pod C 924). Neexistuje-li prozatím metoda, pomocí níž by bylo možno zcela přesně určit výši škody na lesních porostech na jednotlivých územích ve vztahu k jednotlivým zdrojům znečištění, je výpočet opírající se o rozptylovou studii a Gaussův matematický model plně dostačujícím podkladem pro závěr o výši škody (srov. ustanovení § 136 o. s. ř.). Z tohoto pohledu je přístup odvolacího soudu k určení výše škody v souladu s ustálenou judikaturou a jeho rozhodnutí nelze považovat za rozhodnutí zásadního právního významu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) odst. 3 o. s. ř.

Dovolání tak lze připustit podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. jen pro řešení otázky zásadního právního významu, která se týká námitky dovolatelky, že rozhodnutím soudů obou stupňů bylo prakticky rozhodnuto o uložení povinnosti, kterou ona sama již řádně plní formou poplatků za znečišťování ovzduší, že tyto poplatky jsou de facto paušalizovanou náhradou škody vznikající v důsledku vypouštění škodlivých látek do ovzduší a že plní-li dovolatelka řadu dalších povinností, které jí stanoví právní řád České republiky, nelze jí ukládat povinnost k náhradě škody.

Podle § 1 zákona č. 309/1991 Sb., o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami (předpis účinný v roce 1999), zákon upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně vnějšího ovzduší před vnášením znečišťujících látek lidskou činností a způsob omezování příčin a zmírňování následků znečišťování.

Podle § 17 odst. 1 tohoto zákona za znečišťování ovzduší jsou povinni provozovatelé zdrojů znečišťování platit poplatky podle množství a druhu vypouštěných znečišťujících látek. Výši poplatků,

jejich výpočet a způsob placení stanoví zákon České národní rady.

Z této úpravy je zřejmé, že smyslem předpisů o ochraně ovzduší je vytvoření právního rámce pro ochranu vnějšího ovzduší před znečišťováním a jinými škodlivými vlivy, neboť znečištěné ovzduší má negativní dopad nejen na lesní porosty, ale i na porosty jiné, jakož i na zdraví živočichů a obyvatel. Proto se stanoví systém povinností provozovatelům malých, středních i velkých zdrojů znečišťování, definují se limity znečišťování a do rukou orgánu ochrany ovzduší se dávají kontrolní mechanismy, včetně použití správních sankcí. Součástí tohoto systému jsou i správní poplatky za znečišťování ovzduší, které tak představují jeden z nástrojů systému komplexní veřejnoprávní ochrany ovzduší, jehož cílem je minimalizovat negativní vliv škodlivých látek na životní prostředí a stanovit pouze nezbytný rozsah přípustných emisí. Finanční prostředky odtud plynoucí jsou příjmem státního rozpočtu. Toto vrchnostenské působení státu v podobě ukládání řady povinností znečišťovatelům však nevyklučuje případnou soukromoprávní odpovědnost za škodu způsobenou emisemi škodlivých látek škůdce na majetku fyzické či právnické osoby, jsou-li samozřejmě splněny všechny občanskoprávní podmínky odpovědnosti za škodu, ani ji nikterak nenahrazuje. Smyslem občanskoprávního institutu náhrady škody je reparovat újmy vzniklé tomu, na jehož majetku či jiných hodnotách byly způsobeny, a adresátem náhrady (poškozeným) je proto ten, v jehož majetkovém stavu se určitá škodná událost projevila negativním způsobem. I z toho je zřejmé, že ve srovnání s náhradou škody má ochrana ovzduší prostřednictvím správních poplatků širší působnost z hlediska zákonem chráněného zájmu, přičemž finanční plnění nesměřuje přímo k osobě poškozeného. Nelze tedy přisvědčit dovolatelce, že plněním povinností plynoucích jí z předpisů o ochraně ovzduší a placením poplatků za znečišťování ovzduší fakticky hradí škodu způsobenou provozní činností na lesních porostech; jednak výše poplatku nikterak nesouvisí s výší způsobené škody a nemůže mít ve vztahu k ní reparační charakter, jednak jejich adresátem je stát, nikoliv konkrétní vlastník poškozeného lesa, byť v této posuzované věci jde o totožnou osobu, resp. o státní podnik, tj. od státu odlišnou právnickou osobu s vlastní majetkovou odpovědností, oprávněnou uplatnit nárok na náhradu škody vzniklé na lesích ve vlastnictví státu (§ 2 odst. 1 zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění předpisů pozdějších).

Protože dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. není naplněn, dovolání není důvodné a Nejvyšší soud je v rozsahu směřujícím proti výroku odvolacího soudu ohledně její platební povinnosti podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.